

Lektion 3

Hukommelse

Emil Lykke Diget

Computerarkitektur og Operativsystemer
Syddansk Universitet

Introduction

Computerarkitektur og Operativsystemer

Viden

- Kombinatoriske logiske kredse
- **Memorytyper**
- **Memoryinterface incl. timing**
- **Adressedekodning**
- Interrupt og exceptions
- Computerdesign
- Register-transfer level
- Datapath
- Control unit
- Instruktionssæt
- Pipeline
- Cache
- Processer og tråde
- Context switch
- Inter-process synkronisering og kommunikation,
- kritiske sektorer og semaphores

Færdigheder

- Redegøre for principperne og algoritmerne bag operativsystemets centrale funktioner
- **Forstå opbygningen af en moderne CPU**
- **Kende de almindeligt forekomne memorytyper**
- Forstå centrale begreber omkring et operativsystems afvikling af et program

Kompetencer

- Implementere operativsystemsfunktioner i et RTOS (Real Time Operating System)

Introduktion

Oversigt over lektioner

- Lektion 1: Kombinatoriske Logiske Kredse
- Lektion 2: En Simpel Computer
- Lektion 3: Hukommelse
- Lektion 4: Mikroarkitektur
- Lektion 5: Micro-assembly og IJVM
- Lektion 6: Optimering af Mikroarkitekturdesign

Introduktion

Hukommelse

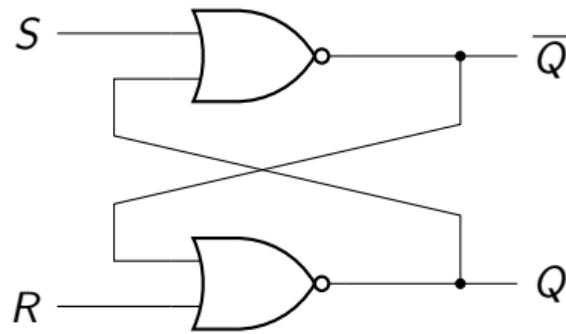
Hukommelse i en computer kan deles op i to kategorier:

- Volatil (RAM)
- Ikke-volatile (ROM)

Introduktion

SR Latch

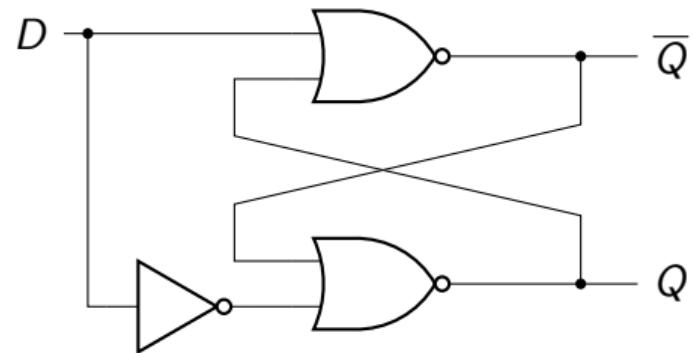
- Værdien af en latch er **ikke** bestemt af de nuværende input.
- To input:
 - ▶ S : Set
 - ▶ R : Reset
 - ▶ Må **ikke** tændes samtidigt.
- To stabile tilstande:
 - ▶ $Q = 1, \bar{Q} = 0$
 - ▶ $Q = 0, \bar{Q} = 1$

Introduktion

D Latch

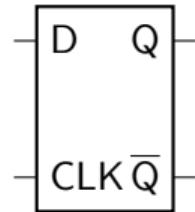
- SR latch er ustabil, når $S = R = 1$, så det skal undgås.

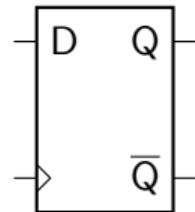
Introduktion

Latches og Flip-Flops

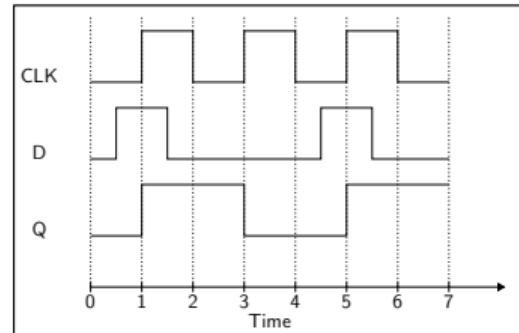
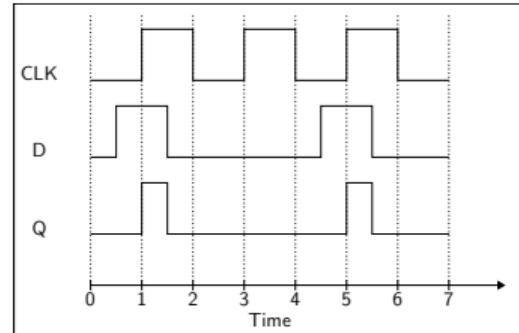
Kan gemme 1 bit!

Figur: D Latch

Figur: D Flip-Flop

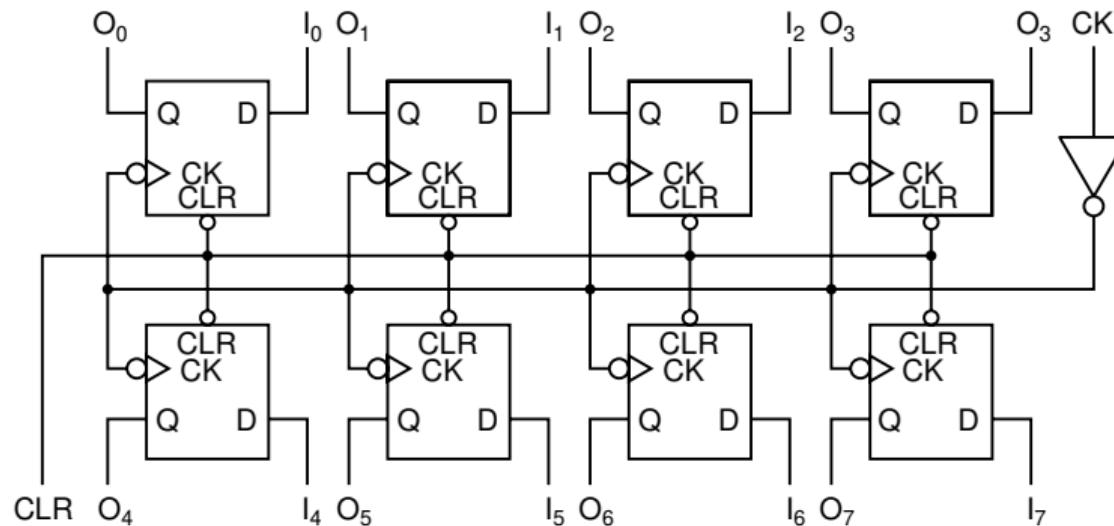

Introduktion

Hukommelsesorganisation

Otte D flip-flop kan arrangeres for at lave et 8-bit register.

- CLR: Clear
- CK: Clock

Indhold

Hukommelsesinterface

8-bit Interface

16-bit Interface

Wait State

Intel 8088

ATmega128L

Adresse-demultiplexer

ATmega128L

Opsummering

Referencer

Indhold

Hukommelsesinterface

8-bit Interface

16-bit Interface

Wait State

Adresse-demultiplexer

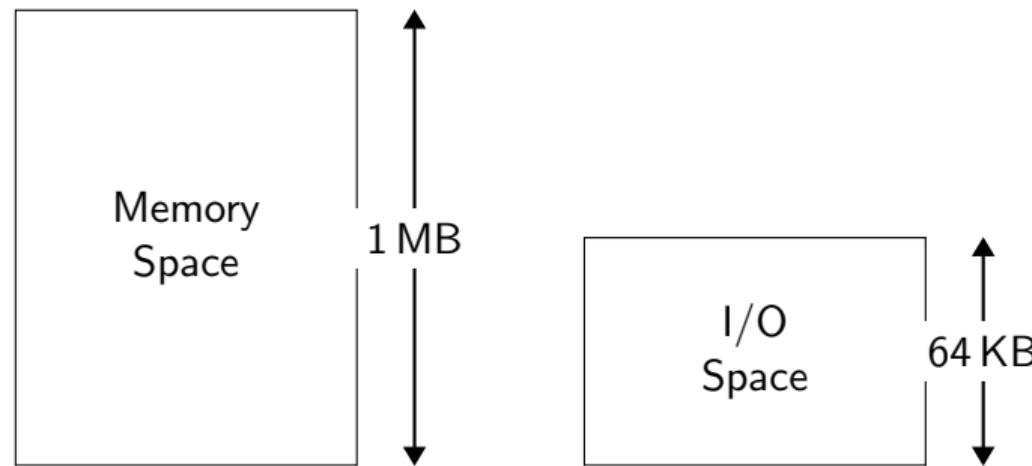
ATmega128L

Opsummering

Referencer

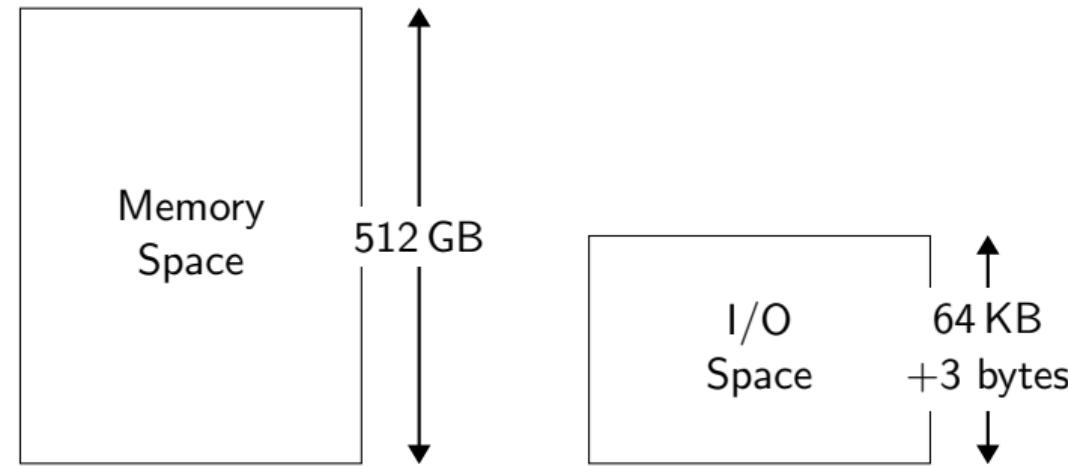
Hukommelsesinterface (Memory Interface)

Hukommelse- og I/O-område, f.eks. Intel 8088 [1].

Hukommelsesinterface

Intel 12. generation

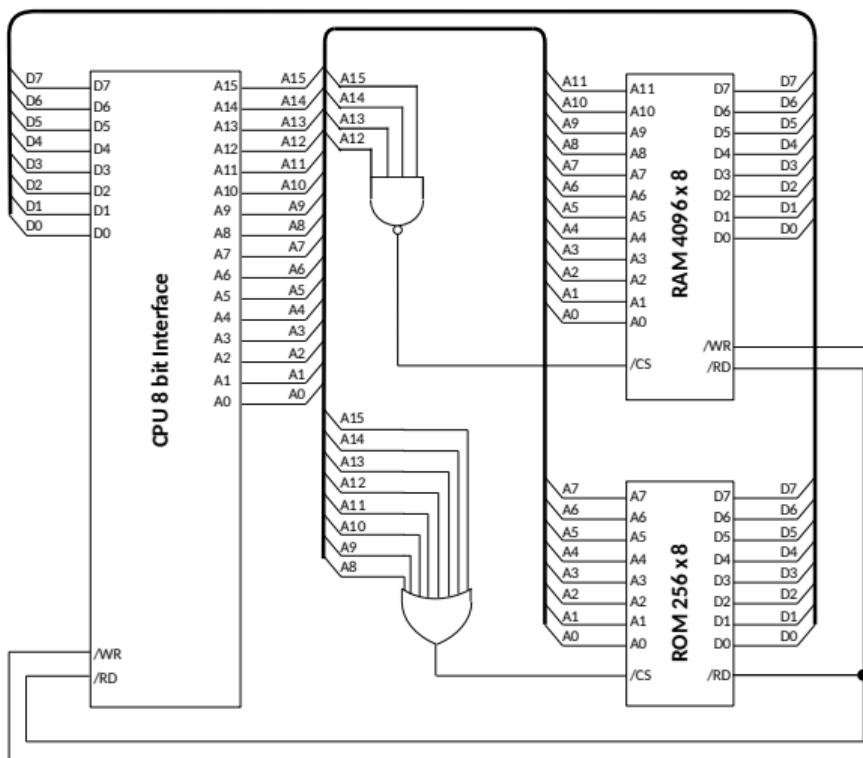

I denne lektion vil vi kigge på hukommelsen og hvordan det tilgås, altså hukommelsesinterface.

I/O indeholder meget forskelligt, f.eks. serial, netværkskort, skærme, etc. Vi skipper det.

Hukommelsesinterface: 8-bit

8-bit interface med hardwired adresse-dekodning

Hukommelsesinterface: 8-bit

Memory map

RAM (random-access memory)

- Kun aktiv ved lav (0) \overline{CS} vha. NAND-gate

$$\overline{CS} = \overline{A_{12}} \cdot \overline{A_{13}} \cdot \overline{A_{14}} \cdot \overline{A_{15}}$$

Chip er aktiv, når alle A12-A15 er høje (1).

- RAM er i toppen af hukommelsen.

FFFF	RAM	1111 1111 1111 1111
F000		1111 0000 0000 0000
EFFF		1110 1111 1111 1111
0100		0000 0001 0000 0000
00FF	ROM	0000 0000 1111 1111
0000		0000 0000 0000 0000

Hukommelsesinterface: 8-bit

Memory map

ROM (read-only memory)

- Kun aktiv ved lav (0) \overline{CS} vha. OR-gate

$$\overline{CS} = A_8 + A_9 + \dots + A_{14} + A_{15}$$

Chip er aktiv, når alle A8-A15 er lave (0).

- ROM er i bunden af hukommelsen.

FFFF	RAM	1111 1111 1111 1111
F000		1111 0000 0000 0000
EFFF		1110 1111 1111 1111
0100		0000 0001 0000 0000
00FF	ROM	0000 0000 1111 1111
0000		0000 0000 0000 0000

Hukommelsesinterface: 8-bit

Memory map

ROM (read-only memory)

- Kun aktiv ved lav (0) \overline{CS} vha. OR-gate

$$\overline{CS} = A_8 + A_9 + \dots + A_{14} + A_{15}$$

Chip er aktiv, når alle A8-A15 er lave (0).

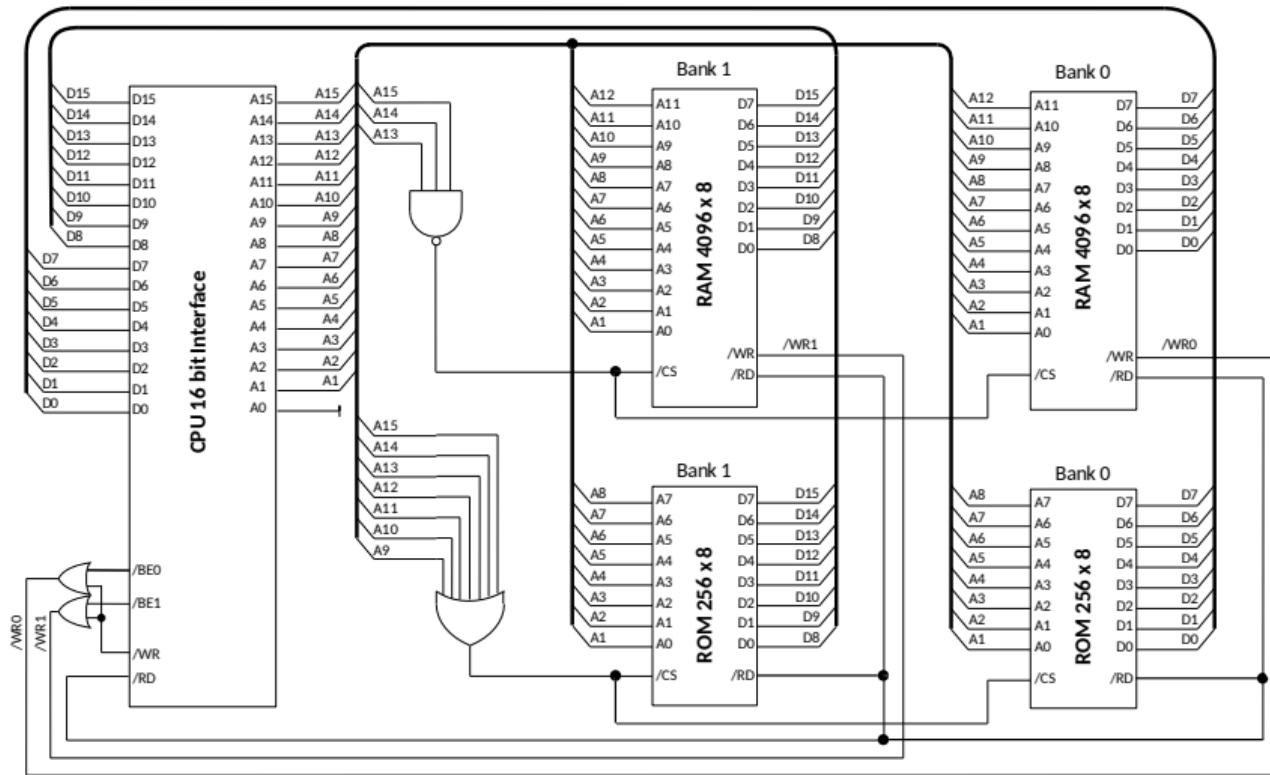
- ROM er i bunden af hukommelsen.

\overline{WR} og \overline{RD} bestemmer om hukommelsen bliver hhv. læst eller skrevet.

\overline{WR} går ind i RAM og \overline{RD} går i både RAM og ROM.

FFFF	RAM	1111 1111 1111 1111
F000		1111 0000 0000 0000
EFFF		1110 1111 1111 1111
0100		0000 0001 0000 0000
00FF	ROM	0000 0000 1111 1111
0000		0000 0000 0000 0000

Hukommelsesinterface: 16-bit

Hukommelsesinterface: 16-bit

Memory map

A0 er ikke i brug!

$\overline{BE0}$ og $\overline{BE1}$ er
bank-select og
bruges sammen
med \overline{WR} .

Kan bruges til at
skrive til den ene
eller den anden
bank.

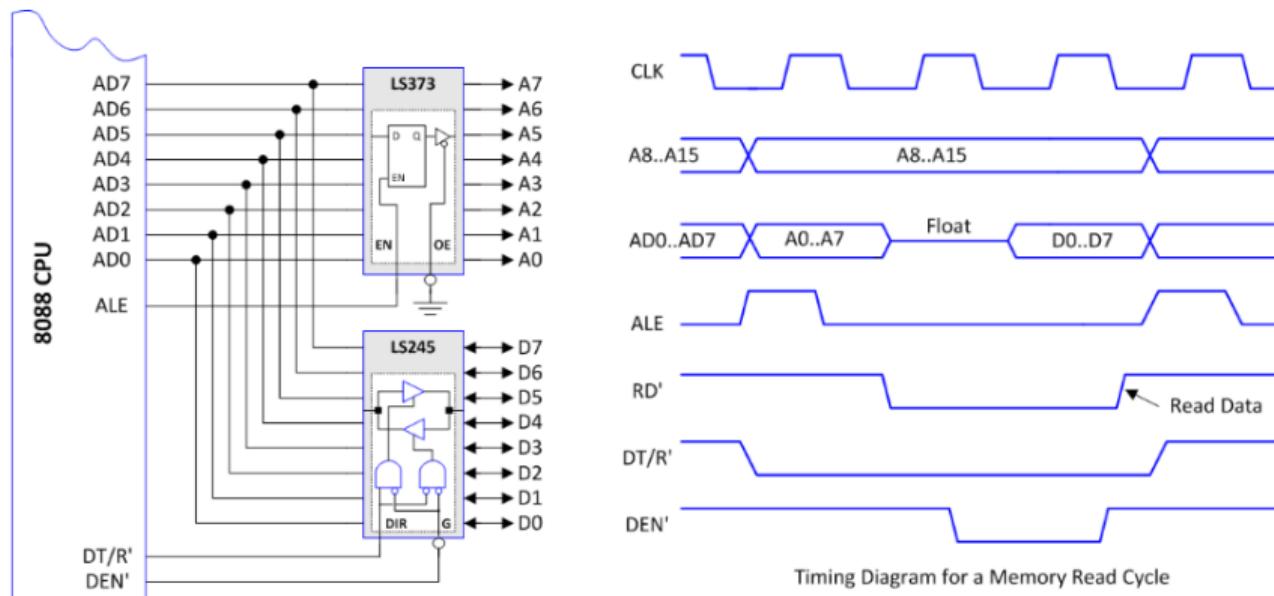
		Bank 1		Bank 0	
		FFFF	RAM	FFFE	RAM
E001			1111 1111 1111 1111 1110 0000 0000 0001	E000	1111 1111 1111 1110 1110 0000 0000 0000
CFFF			1101 1111 1111 1111	CFFE	1101 1111 1111 1110
0201			0000 0010 0000 0001	0200	0000 0010 0000 0000
01FF		ROM	0000 0000 1111 1111	01FE	0000 0000 1111 1110
0001			0000 0000 0000 0001	0000	0000 0000 0000 0000

Hukommelsesinterface

Mange CPUer har ikke separate adresse-/data-ben

I den tidlige udvikling af CPUen har man haft et begrænset antal ben til rådighed.

Adresse bliver latchet først, og så kan man skrive/læse data.

Timing Diagram for a Memory Read Cycle

Indhold

Hukommelsesinterface

Wait State

Intel 8088

ATmega128L

Adresse-demultiplexer

ATmega128L

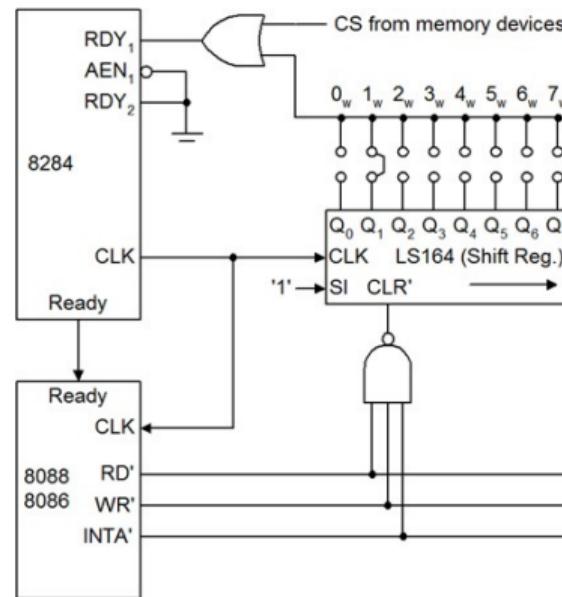
Opsummering

Referencer

Wait State – Intel 8088

Nogle chipsets (hukommelse) kan have brug for ekstra tid til at finde dataen.

Derfor kan der være brug for at **vente**, f.eks. vha. et wait-state generator-kredsløb.

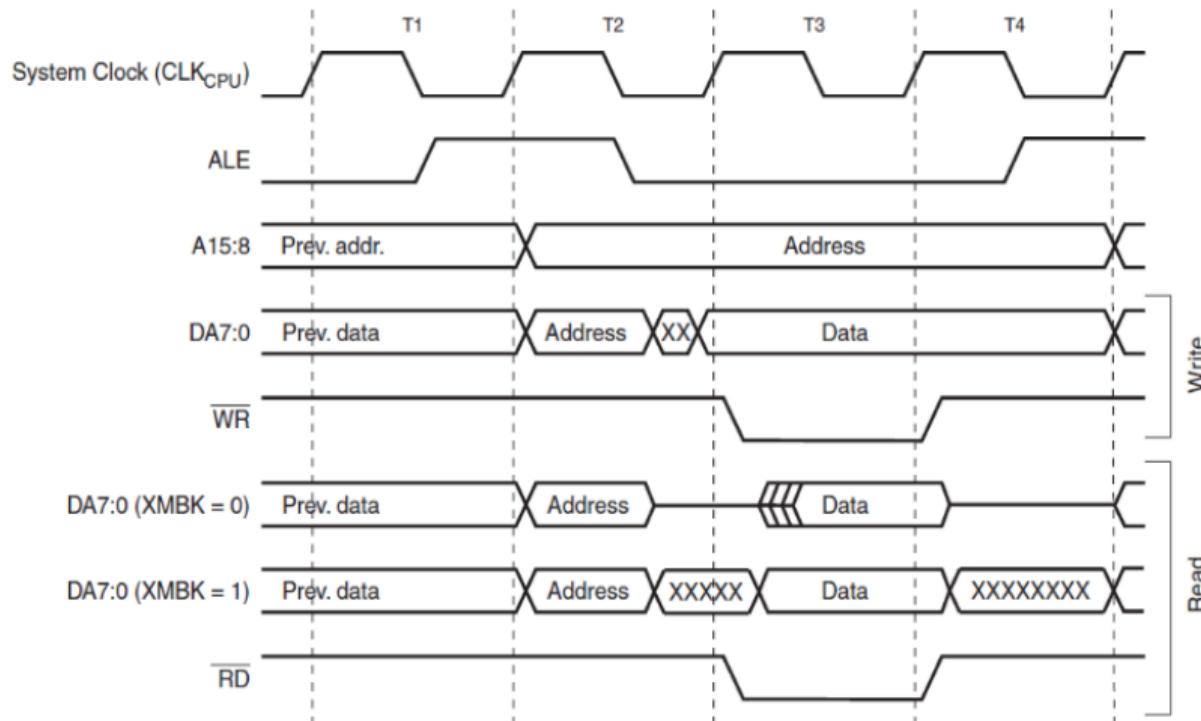

[2] Brey, *The Intel Microprocessors, 8086/8088, 80186, 80286, 80386, and 80486, Architecture, Programming, and Interfacing*, New York, NY: Merrill, 1994, 2009

ATmega128L – External Memory

No wait state

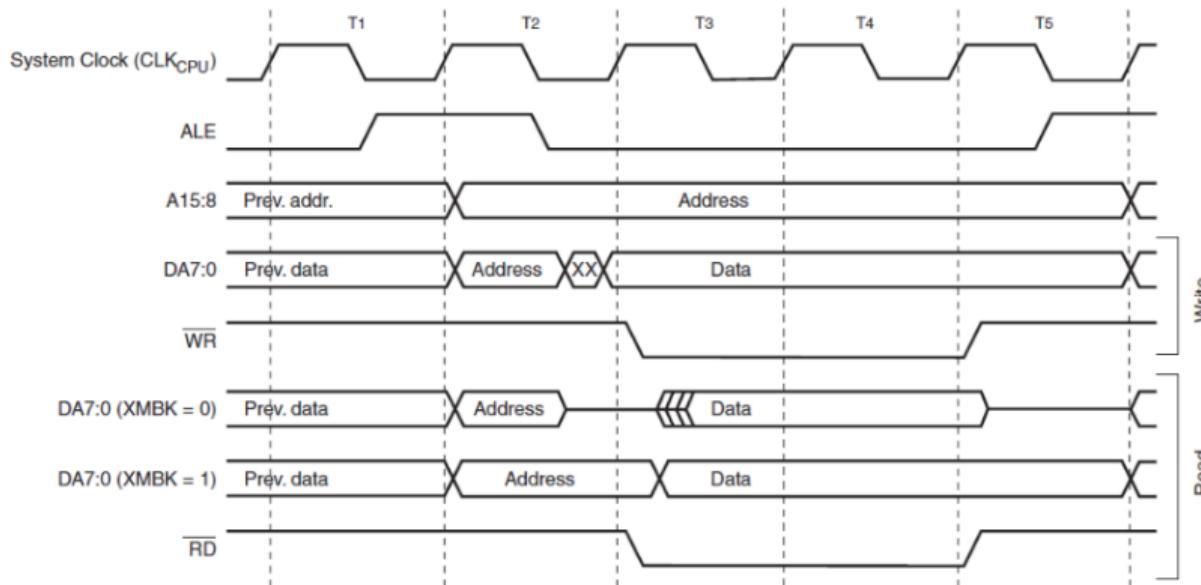
Figure 13. External Data Memory Cycles without Wait-state (SRWn1=0 and SRWn0=0)

ATmega128L – External Memory

One wait state

Figure 14. External Data Memory Cycles with SRWn1 = 0 and SRWn0 = 1⁽¹⁾

Indhold

Hukommelsesinterface

Wait State

Adresse-demultiplexer

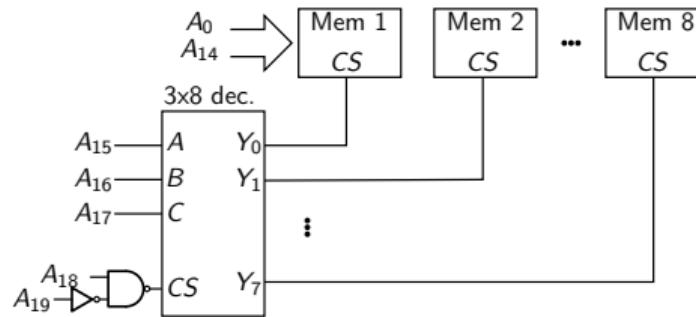
ATmega128L

Opsummering

Referencer

Adresse-demultiplexer

74xx137 3 to 8 decoder

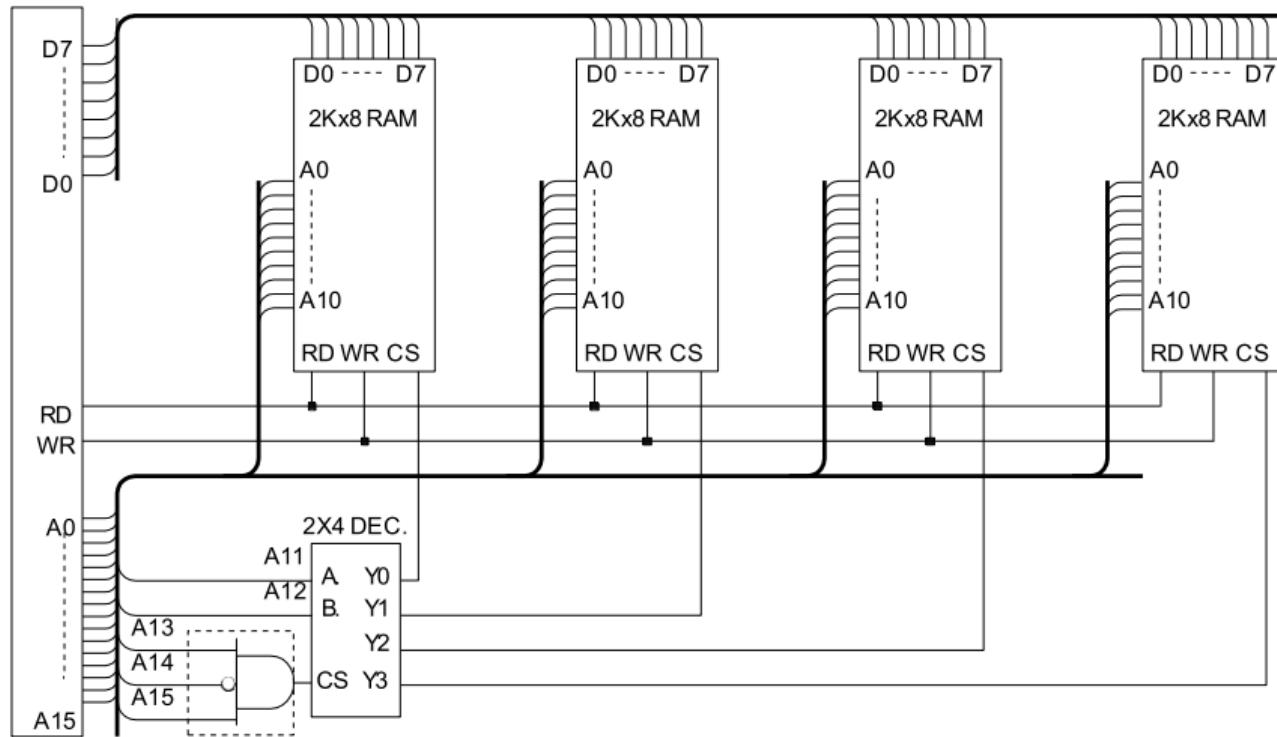
A_{19}	A_{18}	A_{17}	A_{16}	A_{15}	A_{14}	...	A_0	Memory space
0	1	0	0	0	0	...	0	0x40000 MEM1
0	1	0	0	0	1	...	1	0x47FFF
0	1	0	0	1	0	...	0	0x48000 MEM2
0	1	0	0	1	1	...	1	0x4FFFF
:	:	:	:	:	:	:	:	:
0	1	1	1	1	0	...	0	0x78000 MEM8
0	1	1	1	1	1	...	1	0x7FFFF

Bruges, når forskellige hukommelses-chipsets bruges til samme adresse-blok.

- Y-outputs bliver forbundes med CS til hukommelsen.
- A_0-A_{14} bruges til at adressere hukommelsen.
- $A_{15}-A_{16}$ bruges til at adressere chippen. Understøtter $2^3 = 8$ chips.
- $A_{18}-A_{19}$ bruges til at vælge 74xx138 med CS.

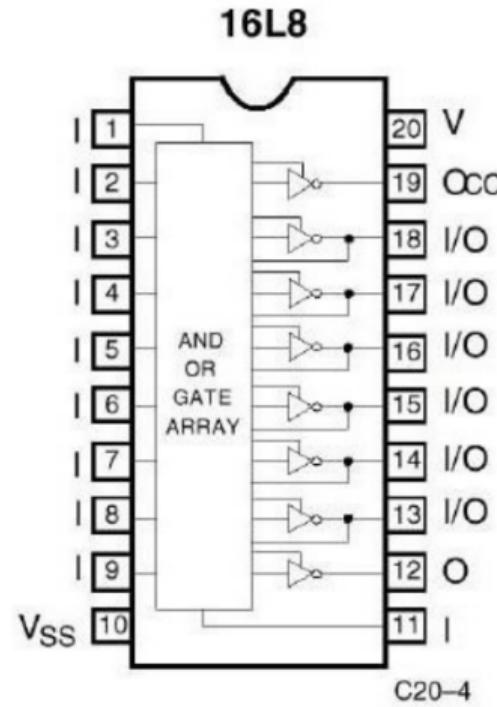
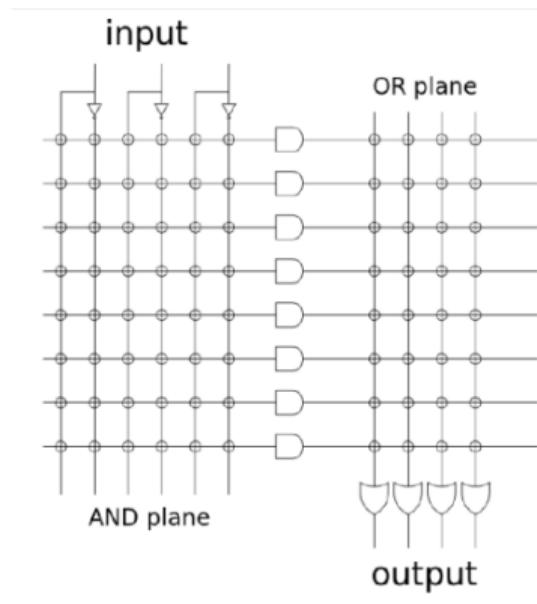
Adresse-demultiplexer

74xx139 2 to 4 decoder

Programmerbar Array-Logik

Adresse-demultiplexer kan programmeres vha. Boolsk algebra.

Indhold

Hukommelsesinterface

Wait State

Adresse-demultiplexer

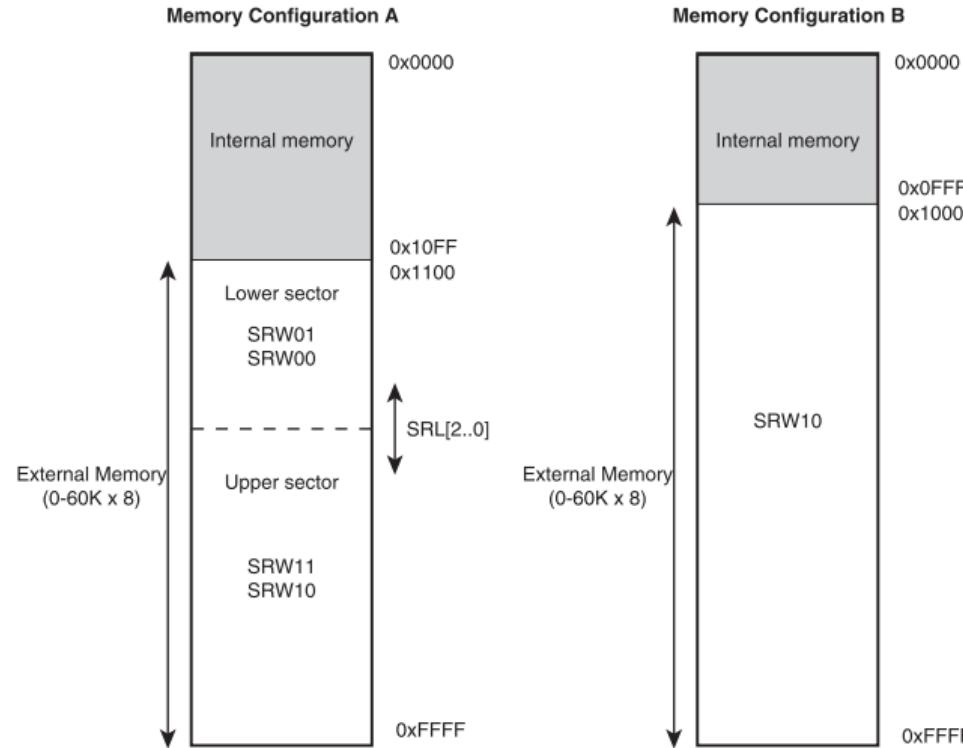
ATmega128L

Opsummering

Referencer

ATmega128L – 8-bit microcontroller

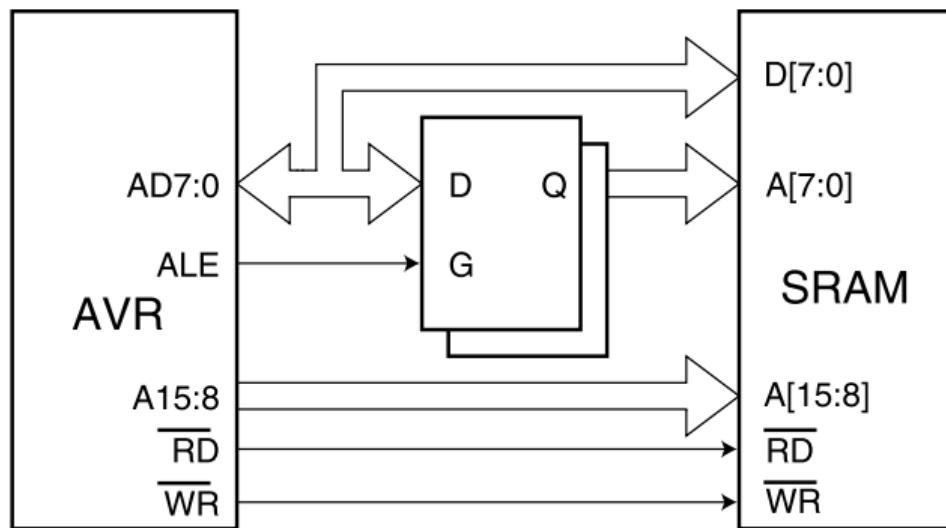
Ekstern Hukommelse

ATmega128L – Ekstern Hukommelse

Multiplekset adresse-/data-bus

Forbundet vha. en latch, f.eks. en octal latch 74x573.

ATmega128L – Ekstern Hukommelse

Sektor Split

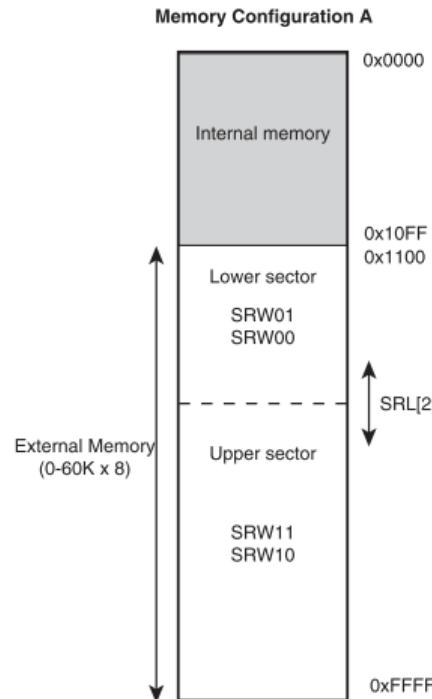

Table 3. Sector limits with different settings of SRL2..0

SRL2	SRL1	SRL0	Sector Limits
0	0	0	Lower sector = N/A Upper sector = 0x1100 - 0xFFFF
0	0	1	Lower sector = 0x1100 - 0x1FFF Upper sector = 0x2000 - 0xFFFF
0	1	0	Lower sector = 0x1100 - 0x3FFF Upper sector = 0x4000 - 0xFFFF
0	1	1	Lower sector = 0x1100 - 0x5FFF Upper sector = 0x6000 - 0xFFFF
1	0	0	Lower sector = 0x1100 - 0x7FFF Upper sector = 0x8000 - 0xFFFF
1	0	1	Lower sector = 0x1100 - 0x9FFF Upper sector = 0xA000 - 0xFFFF
1	1	0	Lower sector = 0x1100 - 0xBFFF Upper sector = 0xC000 - 0xFFFF
1	1	1	Lower sector = 0x1100 - 0xDFFF Upper sector = 0xE000 - 0xFFFF

Konfigurerbar sektor-split med forskellige wait-state instillinger.

ATmega128L – Ekstern Hukommelse

Vente-setup

SRW11 og SRW10 i MCU Control Register (MCUCR) styrer antallet af wait-states for den øvre del af hukommelsen.

SRW01 og SRW00 i External Memory Control Register A (XMCRA) styrer antallet af wait-states for den nederste del af hukommelsen.

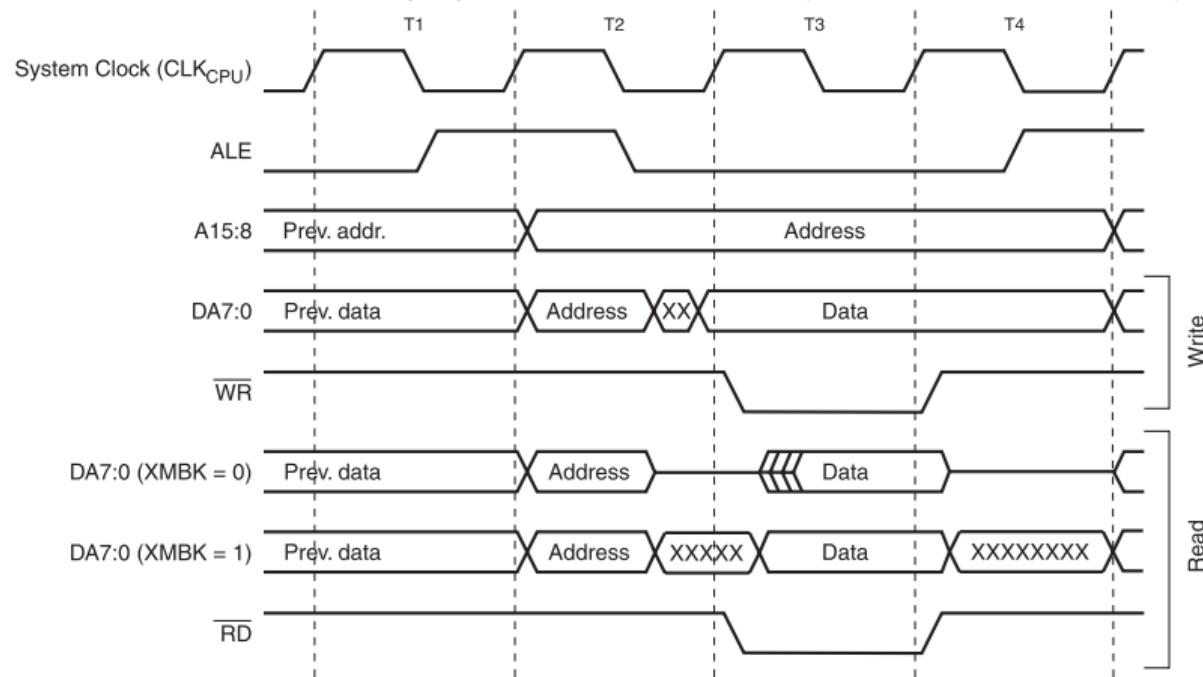
Table 4. Wait States⁽¹⁾

SRWn1	SRWn0	Wait States
0	0	No wait-states
0	1	Wait one cycle during read/write strobe
1	0	Wait two cycles during read/write strobe
1	1	Wait two cycles during read/write and wait one cycle before driving out new address

ATmega128L – Ekstern Hukommelse

Bus-cyklus: Intet wait-state

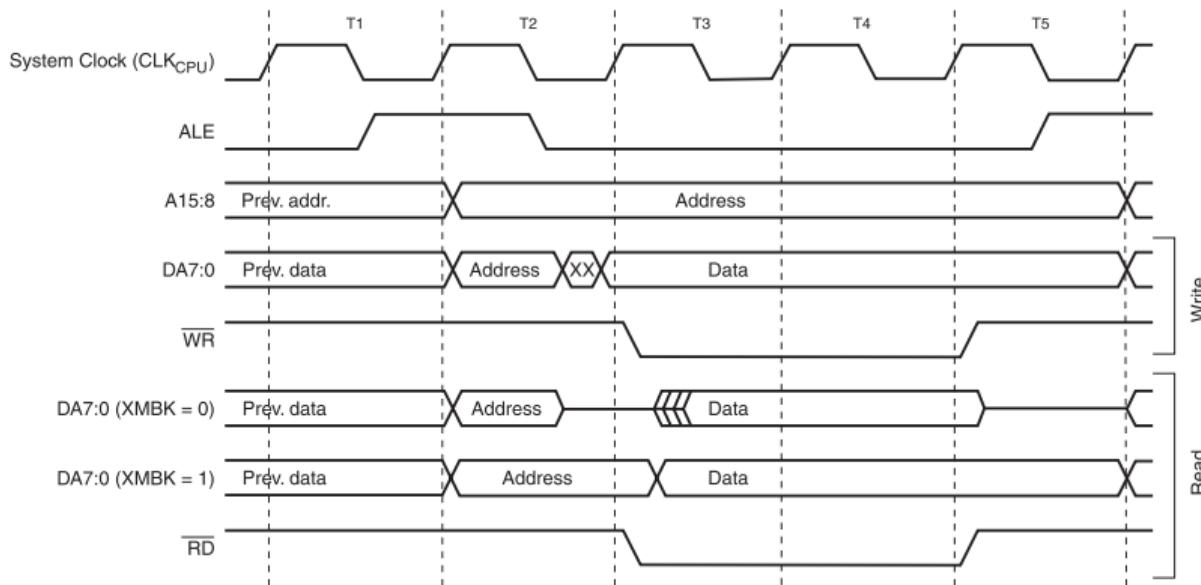
Figure 13. External Data Memory Cycles without Wait-state (SRWn1=0 and SRWn0=0)

ATmega128L – Ekstern Hukommelse

Bus-cyklus: Et wait-state

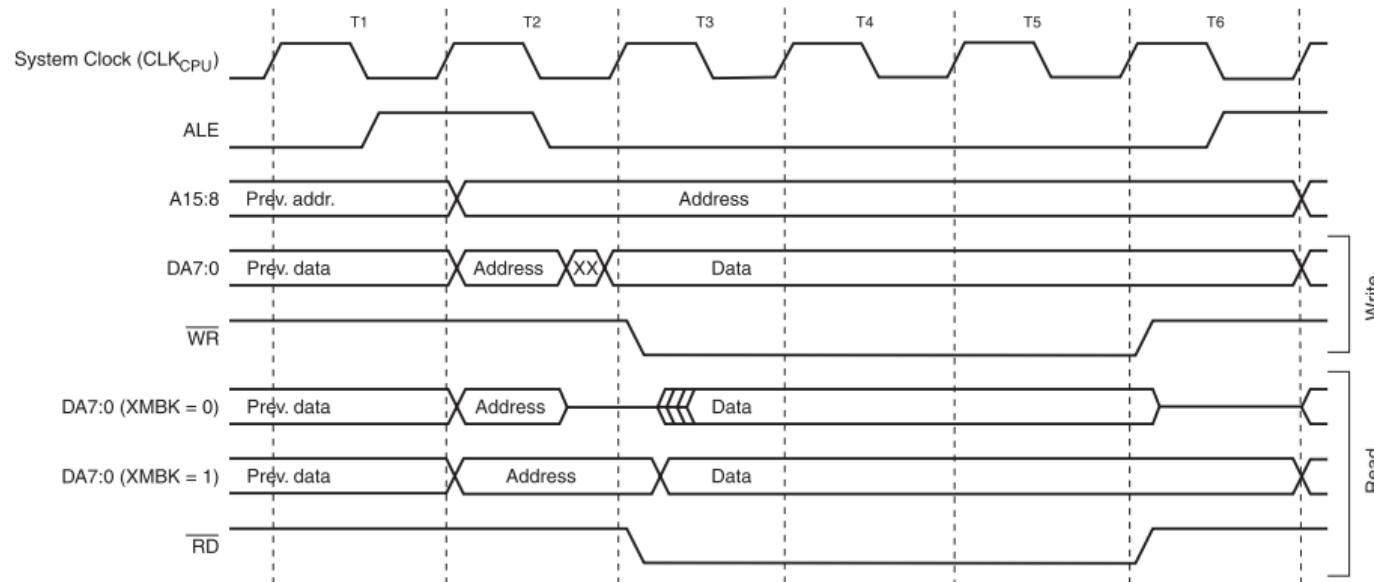
Figure 14. External Data Memory Cycles with SRWn1 = 0 and SRWn0 = 1⁽¹⁾

ATmega128L – Ekstern Hukommelse

Bus-cyklus: To wait-state

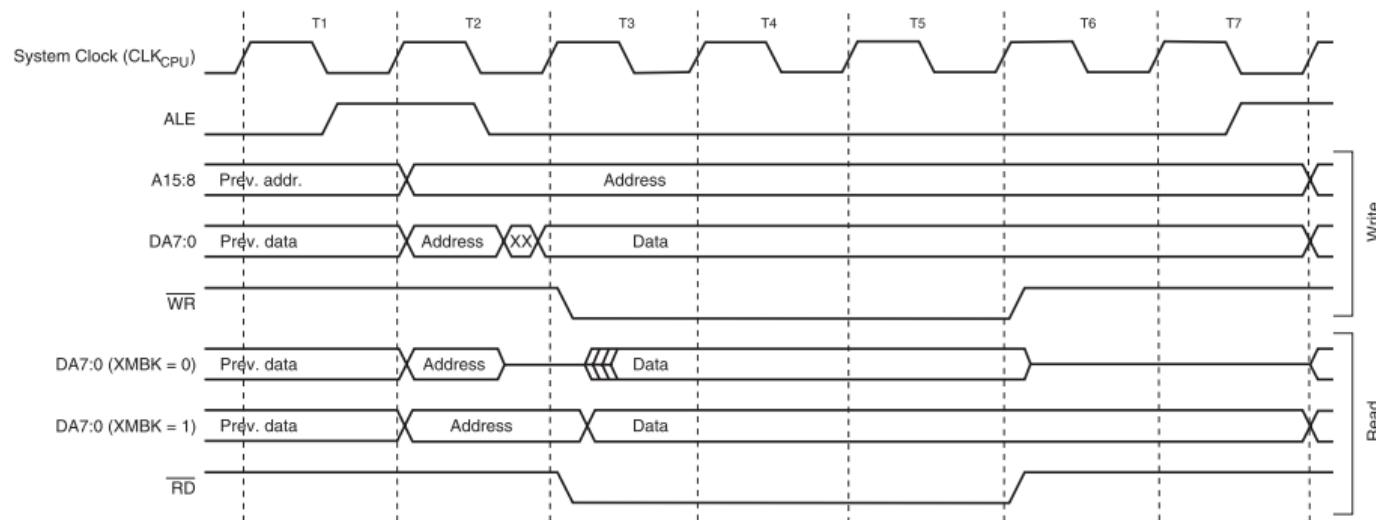
Figure 15. External Data Memory Cycles with SRWn1 = 1 and SRWn0 = 0⁽¹⁾

ATmega128L – Ekstern Hukommelse

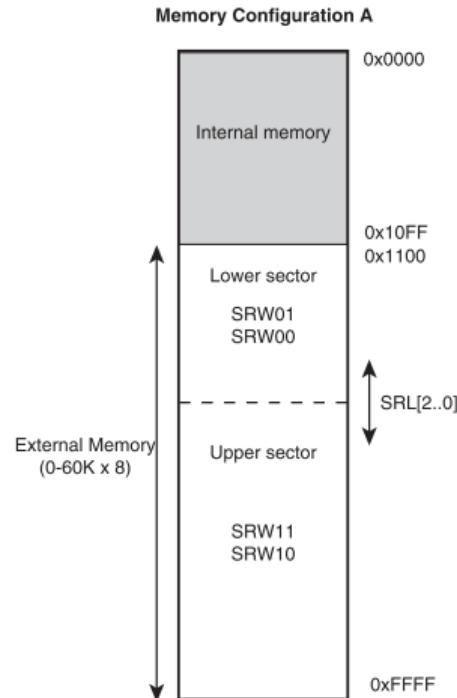
Bus-cyklus: To wait state + wait state før næste cyklus

Figure 16. External Data Memory Cycles with SRWn1 = 1 and SRWn0 = 1⁽¹⁾

ATmega128L – Ekstern Hukommelse

Adresse-setup

Hvis ikke al hukommelsen skal bruges, kan nogle af Port C-benene frigøres og bruges til andre formål.

Table 5. Port C Pins Released as Normal Port Pins when the External Memory is Enabled

XMM2	XMM1	XMM0	# Bits for External Memory Address	Released Port Pins
0	0	0	8 (Full 60 KB space)	None
0	0	1	7	PC7
0	1	0	6	PC7 - PC6
0	1	1	5	PC7 - PC5
1	0	0	4	PC7 - PC4
1	0	1	3	PC7 - PC3
1	1	0	2	PC7 - PC2
1	1	1	No Address high bits	Full Port C

Indhold

Hukommelsesinterface

Wait State

Adresse-demultiplexer

ATmega128L

Opsummering

Referencer

Opsummering

- Hukommelsesinterface, herunder 8- og 16-bit.
- Nogle chips kan være langsomme til at finde data, så derfor kan et **wait state**-kredsløb være nødvendigt.
- Adressering af hukommelse vha. demultiplexer.
- Bus-cyklus.
- Forbindelse af ekstern hukommelse til ATmega128L.

Referencer I

- [1] Intel, **8088, 8-bit HMOS Microprocessor, 8088/8088-2**, 1979.
- [2] B. Brey, „The Intel Microprocessors, 8086/8088, 80186, 80286, 80386, and 80486, Architecture, Programming, and Interfacing, New York, NY: Merrill, 1994,“, 2009.
- [3] Atmel, **ATmega128L Datasheet**, Rev. 2467XS–AVR–06/11, 2011.
- [4] A. S. Tanenbaum, T. Austin og B. Chandavarkar, **Structured computer organization**, eng, 6. edition. International edition. Boston, Mass: Pearson, 2013.

Opgave

- Lav en adresse-demultiplexer som beskrevet på slide 23.
Benyt basis kredse frem for dekoder-blokken.
- Implementer din egen 4x3 hukommelseskreds vha D-flip-flop.
Se figur 3-28 på side 176 i [4].